

The image is a painting of the Statue of Liberty's torch and crown. The torch is on the left, with a golden flame. The crown is on the right, with several spikes. The background is a bright blue sky with a single red balloon floating in the middle. The painting style is expressive, with visible brushstrokes.

PŘELUD SVOBODY

Ján Simkanič

PŘELUD SVOBODY

Ján Simkanič

Simindr.cz

Ján Simkanič

PŘELUD SVOBODY

Přelud svobody – výběr textů z blogu Simindr.cz
Kniha a e-kniha vydané ve vlastním nákladu autora

Vydal: Simindr.cz v Praze v dubnu 2017

E: info@simindr.cz

W: Simindr.cz

TW: [@Simindr](https://twitter.com/Simindr)

© Veškerá práva vyhrazena.

Na obálce použita reprodukce obrazu autora

Přelud svobody, 60 x 90 cm, olej na plátně

PŘELUD SVOBODY

Ján Simkanič

Simindr.cz

Obsah

Předmluva	6
Přelud svobody	8

Hledání smyslu

Litanie o jistotě, že něco má smysl	26
Ve jménu ničeho	31
Mentální cvičení do složité doby	34
Pomíjivost, samá pomíjivost	38
Co nám dnes nejvíc chybí.....	42
Služebnice života	43

Nad světem

Kvílení pro 21. století.....	46
Ovce Wall Streetu	47
Prodavači snů	51
Elita – strašidlo pro masy.....	53
Prokletí selského rozumu	57
Ozvěny víry	62
Slova beze smyslu	63
Zloději slov.....	64
Mnichovský přízrak nad Kyjevem.....	66
Strach nad Ukrajinou	68
Proč bude válka	74
Evropská osina.....	76
Vítězství jako nejvelkolepější prohra	77
Titanic a Concordia aneb Tragická historie se po sto letech opakuje jako fraška	81
Svět chce být klamán – a my všichni taky	85

Domácí přežvykování

Ty časy zpátky nechceme.....	88
Echt ost	96
Rudá knížka dnes	97
Česká špička nosu.....	98
Nedůvěra.....	104
Takovéto domácí korupčení? Něco lepšího!.....	105
Ovládne nás atmosféra udavačství, závisti a strachu?	107
Prostě to nedělej	109
Než hodíte kamenem	110

Země nenávisť	113
Pryč se sluníčkáři!	118
Se vztyčenou hlavou	123
My nahore.....	129
Proč slušní lidé nechodí do politiky	131

Osoby a obsazení

Symbolický Robin Hood Jan Keller.....	134
Mluvím, tedy jsem	139
Robejškovy ruské slepé skvrny	143
Intelektuální nepoctivost Petra Robejška	148
Chybějící šašek	153
Muž bez pravidel	155
Srdečné pozdravy z Vidlákova	160
Díky za každou další pasy (Pozdravy z Vidlákova II.).....	163
Prezident 2.0	165
Prezidentský novoroční projev, který bych rád slyšel.....	167
Proč se nebát Miloše Zemana	172
Jak jsem se mýlil v politice.....	179
Pohádka o skromném miliardáři	182
Sen o zlaté hroudě	185
Premiérův tanec mezi vejci	187
Gule pro Sobotku (a jeho voliče)	189
Hradní pumpa.....	195

Mediální virtualita

Technologická revoluce se nutně promítne do společenské revoluce	204
Kde je ta slavná svoboda?	209
Totalita 2.0 – Boj o lidskou svobodu next generation	213
Ušokovat se k smrti	217
Odmítnout bulvár	221
Média vymknutá z kloubů, šílí	225
Američtí vědci zjistili	227
Ruská propaganda na vítězném tažení českými médii	228
Jak by hlídači psi demokracie měli štěkat v digitálním věku	231
Nic než názor	232
Zesílená hloupost	234
Co se dřív dělo na ulici a po hospodách, dnes můžeme sledovat on-line	235
I ty jsi bublina!	237
Reklama na život	238
Aby člověk něco udělal, často stačí jen aby to dělal... ..	240

Předmluva

Po necelých čtyřech letech vydávám další výbor svých textů. Předchozí kniha *České nesvědomy* vyšla 21. srpna 2013 a od té doby se událo mnoho nevidaného. Okupace Krymu a útok na východní Ukrajinu, absolutní tragédie v Sýrii a uprchlická krize, teroristické útoky v Evropě, posilování autoritativní moci v Turecku, v Maďarsku nebo čerstvě v Polsku, a navrch všeho Brexit nebo nástup Donalda Trumpa. Nic z toho rozhodně nepřispělo k pocitu, že se svět točí příznivým směrem.

V Česku se zatím hranice představitelného zase posunuly o značný kus dál a reálně hrozí, že trajektorie bude ještě výrazněji potvrzena po podzimních sněmovních volbách. Ve společné péči hlavních politických aktérů se zásadní měrou prohloubila frustrace a rozklíženost společnosti, do popředí vystoupily rychlé emoce stavějící na konfliktu, polarizaci a negativním vymezování, došlo k extrémnímu posílení dohlížecího a represivního potenciálu státní moci na úkor osobních i podnikatelských svobod, výrazným způsobem se stále více znejišťuje naše pozice a ukotvení v rámci spojeneckých struktur. Působení českého nesvědomy se navíc propojilo s globální krizí sebedůvěry západního prostoru.

U vědomí soustředěného úsilí o ovládnutí státu ze strany krále střetu zájmů a u vědomí pozoruhodné neschopnosti zbytku politické reprezentace a celé společnosti na to efektivně reagovat nejspíš nelze sázet na nějak přehnaně nadějně vyhlídky, spíše je na místě obava z návratu ducha předlistopadové normalizace, sevřené úzkostí, strachem, mlčením a mentálním disentem. Na místě je tím spíše, že při dlouhodobě pěstovaném zklamání z polistopadového vývoje si velká část obyvatelstva nedokáže představit, že by pod heslem *Bude líp* mohlo být hůř než dnes. A bohužel ani stále silnější varování, ale ani přímé předobrazy rychlého přemapování politické reality v našem těsném sousedství z Polska či Maďarska, pohříchu u nás zoufale nedostatečně reflektované, nedokážou dostatečně otrást sice zpruzelou, ale tradičně rezignovanou či veřejný prostor ignorující českou duší.

Ještě než se uchýlím do mentálního disentu a k malování (od dob *Českého nesvědomy* jsem se dal na alternativní uměleckou dráhu a vtípkuju, že větší šance na přežití než český píšíci intelektuál bude mít český exulant

s obrazy :), chtěl bych mít čistý stůl. Přiznám se, že si vůbec nejsem jist, jestli něco podobného má smysl, a to bez ohledu na to, jak to dopadne, ale nedá mi to.

Posun v ladění většiny textů proti *Českému nesvědění* je docela znatelný – kdo by si pomyslel, že se v roce 2017 budeme vážně zamýšlet a obávat, zda se naše svoboda nestane jen předludem? Jenže k tomu došlo možná právě proto, že jsme se nad tím nezamýšleli a nebáli jsme se toho dostatečně. Přesto ještě stále není pozdě uvědomit si, o co hrajeme a co je, navzdory všem nectnostem, rizikům a nejistotám kolem nás, skutečně to nejdůležitější. A že jediný, kdo to má v rukou, jsme nakonec my všichni.

Poděkování:

*Když jsem dával dohromady knížku *České nesvědění*, netušil jsem, co všechno se díky ní stane. Poznal jsem spoustu skvělých osobností, našel řadu nových přátel a získal odvahu dát dohromady sborník *Mé dětství v socialismu*, který měl nepředpokládaný ohlas, stal se bestsellerem vánoční sezóny 2014 a vydělal neuvěřitelných 400 tisíc korun na pomoc dětem v ohrožení. To všechno díky jedné útlé knížce, ale hlavně díky obrovské pomoci ze všech stran, za niž nikdy nebudu moci být dost vděčný.*

Proto bych chtěl na tomto místě poděkovat hlavně všem ve skupině se stoprocentním souhlasem, jejíž mohutný podíl na tom, co právě držíte v rukou, se slovy dá vyjádřit jen s obtížemi. Vlastně ta knížka patří nejvíc právě jim.

*Dál chci poděkovat za důvěru a velkorysost Eriku Taberymu. Nabídl mi možnost přispívat do *Respektu* svými sloupky a souhlasil, abych část z nich přetiskl i v tomto výboru. V *Respektu* patří velký dík i Martinu Uhlířovi za jeho editorskou pečlivost a náročnost. Považuji za svou čest, že mohu skromným dílem přispívat i do měsíčníku *Reportér*, a nesmírně si vážím důvěry Roberta Čásenského a Michala Musila; je málo takových novinářů v české mediální krajině jako oni. K vylepšení mnoha textů průběžně přispívala řada přátel a ka-marádů, kterým nesmírně děkuji za inspiraci, povzbuzení a mnohá postrčení správným směrem. Moc si toho vážím.*

S pokorou a vděčností se skláním před tolerancí své rodiny, která mě mimo jiné ráno nechává dospat, když to večer s psaním jako vždycky přeženu.

Přelud svobody

duben 2017

Za tohle jsme klíčema necinkali! Asi žádná věta nevystihuje polistopadové Česko líp. Zavřete oči a představte si v duchu ten obrovský dramatický oblouk, který se přes vrcholy a údolí jednoho čtvrtstoletí klene. Na jednom konci ruka, chladem a strachem se třesoucí, držící svazek klíčů od družstevního bytu a vztyčená uprostřed desítek, možná stovek tisíců jiných rukou v šedivém příkrovu končící totality. Na konci druhém pak protažená tvář zírající do propasti hlubokého zoufalství z toho, kam jsme to dopracovali. Ve ztrápených očích se zračí děs a nemá otázka – existuje vůbec nějaká spravedlnost na tomto světě, když se nám neplní sny, pro které jsme tolik udělali – zacinkali jsme klíči na náměstí, a to ještě jen někteří z nás?

Můžeme být samozřejmě jen vděční, že se předání moci v Československu 1989 obešlo bez větších tragédií a že na to stačil cinkot klíčů. Jenže co za takové cinkání nárokovat? Zacinkali jsme a neobjevil se ráj na zemi! Podvedli nás! Američani, Brusel, Merkelová, celý svět, všechno jedna pakáž, v čem jsou lepší než to, co jsme tu měli předtím?

Ono rozčarování, zklamání z dějin, je v českých moderních politických dějinách ukotveno pod Havlovým trochu legračním, ale venkocem výstižným termínem „*blbá nálada*“ někdy od roku 1997 jako mentální podhoubí země uzavřené do sebe sama. Nicméně kořeny této frustrace sahají už do pradávných dob, jsou generaci za generací trpělivě předávány s mateřským mlékem potomkům nejvyšších husitských tradic hrdě třímajících korouhev s nápisem *Tato země je naše!* až do chvíle, kdy se zase všichni rozhodnou o nás bez nás. Protože celý svět nemá nic jiného na práci než být proti nám a nám nezbyvá než být po husitsku proti všem, sami se sebou, na gumovém člunu uprostřed bahnivého rybníka blbě nálady.

Jenže když vidíme, jak se za svá práva dokážou bít občané jiných zemí, těžko se ubránit dojmu, že i ta naše nespokojenost je tak nějak na pohodu. Tam, kde Ukrajinci na Majdanu uprostřed občanské revoluce nasazují životy, kde stovky tisíc Poláků v rozdělené zemi demonstrují proti autoritářským tendencím vlády, tam kde Rumuni vycházejí v milionech do ulic na protest proti prokorupčnickým zákonům, tam my, řečeno s Krylem,

brbláme spolu u piva, jak brblali vždycky, jen teď je to na Facebooku. A hodně z nás by se při tom brblání jistě shodlo, že *Za tohle jsme klíčkama necinkali!* Jenže za co jsme tedy cinkali?

Byl motivem přelud svobody a demokracie, který před námi vyvstával jako fénix z popela totality? Byl to konec strachu, státního násilí, buzerací, režimní stupidity, ostatného drátu kolem země? Chtěli jsme hlavně patřit na Západ, chtěli jsme do Evropy? Nebo tím lákadlem byla *Coca-Cola*, *Big Mac*, Stouni, bavoráky a svítící výlohy? Přesvědčil nás příslib nových příležitostí pro podnikání, studium, cestování, dobrodružství? Možnost stát na vlastních nohou? Nebo bychom to ani tehdy neuměli definovat?

Ať už se ta směs pocitů, nadějí, iluzí, snů, strachů a očekávání tenkrát namixovala jakkoliv, ukazuje se, že ani 27 let od pádu režimu nám nepomohlo překonat velkou část myšlenkových vzorců minulých dob. Stále chováme obrovskou nedůvěru k okolnímu světu i k vlastním institucím a vlastně i sami k sobě, pořád nemáme jasno, která z velmocí je pro nás spojencem a která rizikem, vrstvy mnohaleté bolševické indoktrinace se sloupávají pomalu, zvláště když se její dědicové snaží s rostoucí troufalostí nahazovat nové a nové. Svě spojence buď vytěžujeme nebo okopáváme, často zároveň, aniž bychom přinášeli alternativu, část politické a podnikatelské reprezentace v čele s prezidentem nemá problém hrát roli užitečných idiotů a trojských koňů zájmů, které pro naši republiku rozhodně nepřinášejí nic pozitivního...

A většina stále mlčí. Možná se o vývoj v zemi nezajímá, možná nikomu a ničemu nevěří, tak jako ničemu nevěřila před změnou režimu, možná rezignovala, možná naopak souhlasí a obdivuje, možná není spokojená, ale nedává to najevo. Pražský hrad byl zprivatizován, část ministerstev začleněna do holdingu, druhý nejbohatší muž země, vicepremiér a šéf nejpopulárnější strany otevřeně ignoruje parlament a touží po nemilosrdném osekání demokratických pravidel, to všechno na vlně pomsty vůči předchozím zkorumpovaným kádrům, které se při své neschopnosti vzmohly na setinu toho, co probíhá dnes. Přitom roste touha po silné akceschopné ruce, která nebude svazována ohledy, žvaněním, zdlouhavými procesy a všechno za nás vyřeší. Co na tom, že všechna ta demokratická pravidla a právní pojistky byly vynalezeny právě proto, aby lidi chránily před nimi

samotnými, před tou atavistickou touhou nechat si nevědomky a dobrovolně všechno zničit? Zase si to nejspíš uvědomíme, až bude pozdě.

Pořád chceme, aby někdo zařídil, že bude líp, i když možná ve skutečnosti hlavně toužíme po jistotě, že nebude hůř, abychom se mohli spolehnout, že neztratíme i to nedostatečné, co jsme nabyli. Hlavně, abychom se nemuseli bát o budoucnost, aby se vrátil ten pocit předvídatelnosti života, jenž je pro mnohé důležitý natolik, že by se smířili i s klecí, která by kolem nich stála. Odtud ty lživé a iluzivní návraty do starých dobrých časů, kdy všichni měli práci, zboží možná nebylo tolik, ale nikdo nestrádal, nebyli žebráci a kdo chtěl, tak se na dovolenou k tomu moři stejně dostal, a Bulharsko rozhodně není nic pro ostudu, bydlelo se v panelácích jako dneska, tak jakýpak copak, v televizi byly slovenské pondělky a Menšík uměl vyprávět a Kája zpíval jako bůh a každé se nějak protlouk, stranu stejně nikdo nebral vážně a kromě disidentů, což byli stejně divný lidi, si vlastně nikdo neměl pořádný důvod stěžovat.

A my si vlastně nechceme stěžovat doopravdy. To je moc práce, výsledky za dlouho, navíc kdoví jestli. Nadávat na poměry v bezpečné vzdálenosti? Žádný problém! Ale pozorně sledovat veřejné dění a poměřovat zdání s realitou? Brát se za svá práva? Hnát politiky k odpovědnosti? Protestovat jako u sousedů klidně několik dnů v kuse? Kdy naposledy se něco takového ve větším měřítku stalo? Kdy jsme zvedli zadek ze židle a ukázali, na čem nám záleží? Při *Děkujeme, odejděte?* Nebo snad při červených kartách proti Zemanovi?

Občanská společnost je u nás ze strany politické reprezentace dlouhodobě stigmatizována, od dob klausovského opovržení převládá zcela mimošný výklad demokracie jako práva jednou za čtyři roky navolit figurky na šachovnici, poskytnout jim bianco šek a v mezičase jen mlčky přihlížet, i kdyby se hrálo mimo hrací pole.

Demokracie je dokonce vnímaná jako něco negativního, co zdržuje, co komplikuje život, co není efektivní, co brání, aby bylo rychle líp. Přitom pomalý a složitě vyjednávaný demokratický proces by měl být racionálně bráný jako nutná cena, kterou dobrovolně platíme za obranu před tím, aby se někdo mohl efektivně vydat na cestu, na níž bychom nakonec platili násobně víc. Jen málo si uvědomujeme, že tou největší hodnotou demokracie je právě její schopnost prostřednictvím soustavy kontrolních mechanismů a pojistek bránit znásilnění systému a společnosti.

Zatím na obzoru můžeme pozorovat první obrysy toho, co nás čeká, pokud demokratická pravidla hry obětujeme na oltář neurčitých příslibů lepšího Česka. Samozřejmě, že je možné stát řídit jako firmu, jen při tom jdou všechny ohledy stranou, veškerá moc se soustředí do jednoho místa a nesouhlas končí vyhazovem. Jak ukazují příklady z Polska či Maďarska, ostatně i Turecka, změna režimu vůbec není složitá, dochází k ní pod závojem vznešených nebo čistě pragmatických důvodů, které na první pohled dobře působí, ale většinou voličů při nich nedochází, co se za nimi doopravdy skrývá. Z klidné a relativně úspěšné země se během několika měsíců stane autokratický režim jedné strany či jednoho muže.

Orbán otěže drží pevně a na vlně nacionalistické rétoriky se v čele státu opevnil zákony, prebendami poslušným, přistiháváním křídel politické i mediální konkurenci. Totéž ve zrychleném režimu probíhá právě teď v Polsku, vládní zásahy jedné strany sahají až na úroveň ústavy, vláda vyhrožuje vězením opozičním poslancům, omezuje svobodu shromažďování, mění veřejnoprávní televizi v propagandistický nástroj, plánuje znárodnění regionálního vysílání. Erdogan se rozhodl absolutní moc uchvátit ještě radikálněji a bez slitování, ve vězení skončily tisíce lidí po celé zemi.

Tady všude vidíme, že autokrat, který dostane příležitost a moc, nezaváhá. Málokterý to oznámí před zvolením, my máme to smutné štěstí, že aspirant na příštího premiéra se pohrdáním vůči demokratickým pravidlům netají, přiznává se k němu otevřeně a bez uzardění, ruku v ruce s prezidentem zpochybňuje nezávislost veřejnoprávních médií, parlament je pro něj žvanárna, Poslaneckou sněmovnu by osekal na polovinu, osekal by možnost pro vícenásobnou kandidaturu poslanců a Senát úplně zrušil. Žádné instituce nejsou potřeba, pokud všechno stejně rozhoduje jeden šéf. My rozhodně nemůžeme tvrdit, že jsme nebyli včas varováni, jen imaginace mnohých nedosahuje tak daleko. Přitom se stačí podívat přes kopec.

Dát si do správných relací všechny tyto vztahy představuje nějakou práci samo o sobě, natož ve chvíli, kdy se celý svět otřásá společně s námi. A zrovna teď se to schází skutečně pozoruhodně.

Z krize 2008 se svět zvedá dlouho, namáhavě a s rizikem, že si jen na dluh kupujeme odklad před dalším propadem. Globální politické síly také ztratily přehlednost studené války, nestabilita nese další nestabilitu. Poválečné jistoty dlouhých desetiletí se kymácejí v samých základech.

Lokální konflikty a tragédie přenášejí své důsledky daleko za hranice, miliony lidí jsou v pohybu. Ekonomická propojenost světa dosahuje bezprecedentní úrovně a efekt motýlích křídel můžeme sledovat někdy v přímém přenosu. Rychlost přenosu důsledků nikdy nebyla tak vysoká a čas na reakci tak krátký.

K tomu připočteme technologickou revoluci, která staví na hlavu jeden obor za druhým a způsobuje šoky obdobné, ovšem násobně rozsáhlejší než revoluce 19. století – pod nemilosrdný tlak se dostávají tradiční modely práce, rodinných vztahů, životního stylu i vzdělávání, byznysová, společenská, mediální i politická pravidla. Komplexnost problémů roste, podmíněnost a vzájemná závislost vlivů také. Lidská duše jen klopýtavě a vyčerpaně následuje.

Uspokojení potřeb miliard lidí není možné bez sofistikovaných nástrojů založených na automatizaci, uniformitě a potlačování lidského faktoru. Opakujeme průmyslovou revoluci v nových dokonalejších kulisách, jen Chaplinův malý človíček už neutahuje u pásu šrouby, ale slouží jemnější a nesrovnatelně efektivnější technice v kultivovanějším prostředí. Nároky společnosti vyžadují všechno kdykoliv a okamžitě, ve stejné kvalitě, na jedno kliknutí a bez jakýchkoliv komplikací. My všichni se navzájem předěláváme na součástky dokonale seřízených procesů, služeb a nástrojů, do nichž i špetka lidskosti musí být promítnuta s pečlivě promyšleným marketingovým záměrem. Nejpřirozenější reakcí je touha po uchování statu quo, po represí, po zvýšení pocitu bezpečí.

Nové technologie k tomu poskytují až strašidelně mocné nástroje s permanentním dozorem. Prostorové kamery, silniční radary, sledování aktivity mobilních telefonů, sledování internetové aktivity uživatelů, registry účtů, registry zdravotních informací, kontrolní hlášení, elektronická evidence tržeb, registrace hazardních hráčů, kompletní dohled nad tokem všech internetových dat a nad tím vším se rozbíhají nekonečné možnosti analýz velkých dat. Kolik skutečné svobody v tom zbývá? Nejcennějším zbožím začne být anonymita, již si budou schopni zajistit buď pouze naprostí společenští outsideri nebo naopak ti nejbohatší, kteří si budou moci financovat kolem sebe ochranný informační systém. Na všechny ostatní zbude iluzorní útěcha *Kdo nic neprovedl, nemá se čeho bát*.

Dokonce se začíná mluvit o tom, že v době posedlé hodnocením bude za chvíli každý z nás nositelem individuálního společenského skóre

vyjadřujícího společenskou hodnotu – na konci roku 2015 se objevily zprávy, že v Číně už takto komplexní systém nazvaný *Sesame Credit* zavedli. Boj o nejen internetovou duši se jistě neomezí na autoritářskou Čínu.

Psychické nároky na organismus tak rostou na všech stranách – nová generace žije v dramaticky odlišném světě než všechny předchozí a neexistuje mechanismus, který by nám umožňoval zpracovávat v dosta-tečné kvalitě a rozmyslu všechno, co se kolem nás děje. Vzdělávací proces má kořeny v méně turbulentní minulosti, takže nestačí reflektovat přítomnost, natož aby byl schopen připravovat na budoucnost. Někteří náhodou, jiní vlastní zásluhou disponují výbavou či prostředky, které jim umožní turbulence zvládnout. Jiní rezignují. A část z nich svou rezignaci přetaví do agrese. Není divu, snad vůbec poprvé v historii velká část dospělé generace nepředpokládá, že by se další generace měla mít lépe než ona, navzdory celosvětově zlepšujícím se životním podmínkám.

Navíc, jak uvádím v textu *Ovce Wall Streetu*, statistiky ukazují na opětovné rozevírání nůžek mezi bohatými a chudými, na velkou koncentraci extrémního bohatství v rukou skupiny privilegovaných a na nízkou sociální propustnost společnosti, což prohlubuje pocit nespravedlivého, byť celkově bohatšího světa.

V takovém prostředí lze snadno dospět k pocitu, že jednotlivec bez velkého majetkového či vlivového zázemí není schopen nic ovlivnit. Dochází ke ztrátě zájmu o sledování veřejného dění, všechny politické prvky se házejí do jednoho smradlavého koše, oslabuje se osobní občanská angažovanost. Logika je jednoznačná: pokud nemůžu nic ovlivnit, pak za nic nemůžu nést odpovědnost a logicky ji musí nést někdo jiný. Přičemž v nejistých časech se z odpovědnosti záhy stane vina.

Komu jinému ji přičíst, než těm nahoře, těm zkorumpovaným, do sebe zahleděným, od lidu odtrženým elitám. Marné je vysvětlovat, jak je ten pojem rozplizlý, že elity nehrají jako jeden muž či žena, ale často proti sobě, jakkoliv se dokážou v měnících se podmínkách pochopitelně rychleji orientovat a jakkoliv určitou část zájmů sdílejí společně. Jako primitivní nálepka k odvedení negativní energie slouží elity skvěle.

Hněv spravedlivě rozhořčených pak nasměrují jiní příslušníci elit (sic!). Takto vyhrál Zeman, Babiš, Trump či Brexit, podobně chce vyhrát Le Penová, na totožné mechanismy spoléhal Wilders nebo Hofer. Často za antisystémovou volbou stojí do jisté míry oprávněný vztek, rozčarování, po-

cit odstrčenosti či zoufalství, ale mnohdy jen nepromyšlený rozmar, lehkotvážná touha „*zkusit to jinak*“, protože tohle, v čem žijeme, se přece už nedá snášet! Jen si zkuste den co den číst vydání *Blesku* a dívat se každý večer na *Prima zprávy* – projevy apokalypsy začnete nacházet za každým rohem. Nasadit psí hlavu establishmentu je pak vlastně přirozená reakce, horší je uvědomit si, že se tak ke slovu dostanou mnohem nebezpečnější monstra připravená rozvrátit celý systém. Lidská mysl však tragicky často nedokáže předjímat špatné následky svých rozhodnutí a jejich negativní dopady většinou podceňuje. Zároveň skutečné ohrožení mnohdy ani nedokáže identifikovat.

V této souvislosti se zdá stále nedocenená role mediálního prostředí. Přestože se dlouhodobě hovoří o oslabování tradičních médií, neznamená to, že by právě média neměla nadále zásadní vliv na to, jakým způsobem jsou jednotlivé jevy, události a sdělení interpretovány. Právě naopak, virtuální realita tvořená informačním mišmašem od tisku, přes televizi, po internetová média a sociální sítě dnes překrývá skutečnou realitu mnohem těžším závojem než kdy dřív a odhrnout ho stojí násobně větší úsilí.

Souvisí to s obecnou proměnou mediální krajiny, kterou v souvislosti s rozmachem televize nejvíc zpopularizoval americký analytik médií Neil Postman ve své knize *Ubavit se k smrti*. Po vítězství Donalda Trumpa se jeho závěrům znovu dostalo zvýšené pozornosti, protože právě schopnost vzbuzovat pozornost, bavit, šokovat a vyrábět obsah nabitý virálním potenciálem, jakkoliv vulgárním, urážlivým, lživým nebo mimo faktickou stránku věci, byla jednou z dominantních příčin prezidentova mediálního a následně i politického úspěchu.

Postman už při popisu fenoménu televize tvrdil, že záplava neustále mizejících sdělení tlačí na povrchnost a emoce, potlačuje racionalitu, odstup, nadhled a dostatečný klid na reflexi a analýzu. Vizuální stránka převládá nad textovou, sdělení jsou podávána stále jednodušším způsobem a s co nejmenšími nároky na příjemce informací, redukuje složité procesy a problémy na pár obrázků či hesel a poskytují pouhou iluzi, že jim na základě křiklavých titulků může kdokoliv porozumět. A Trump, jako dlouholetá showbyznysová postava, se svým vítězstvím v prezidentské volbě stal prozatímním vrcholem tohoto trendu.

Když se podíváme na žebříček nejsledovanějších médií, pak musíme dospět k závěru, že společnost se rozhoduje primárně podle primitivně zpracovaných a ve své většině nepodstatných informací. Sledovanosti věvodí komerční televize, bulvární a zábavné tituly, obsah sázející na to, že divák, čtenář a uživatel je omezený idiot a že jen díky velkému množství omezených idiotů spokojených s obsahem pro omezené idioty bude dostatek argumentů pro inkasování inzerce určené omezeným idiotům. Stejně mediální domy následně šokovaně informují o šokujících výsledcích voleb a předvádějí pohoršení nad tím, že se jimi tolik oblíbení omezení idioti skutečně rozhodují jako omezení idioti.

K tomu všemu se byznysovým standardem webu stal princip obsahu zadarmo výměnou za reklamu, což jednak rozbilo produkt jako takový a zničilo jeho hodnotu, jednak prohloubilo závislost na zadavateli inzerce. Média musí přitahovat pozornost uživatelů každým titulkem, nikoliv pravidelným balíkem informací, jako tomu bylo za starých časů v rámci jednoho vydání, kde bylo namixované zpravodajství, přes zábavu po sport. Ve studiích z nedávné doby se navíc objevují statisticky prokázané závěry, že vymyšlené skandální zprávy se šíří rychleji než ty ověřené a pravdivé, popřípadě než následná uvedení na pravou míru. Jaký dopad to má pro občany na jejich schopnost rozumět dění a rozhodovat se, není třeba dlouho domýšlet.

Množí se také obsah produkovaný přímo na klíč potřebám komerčních firem, často ho vyrábějí firmy samotné a leckdy v kvalitě, která díky investovaným prostředkům formou a někdy i zpracovaností obsahu předčí výstupy redakční. Že je vyznění obsahu posunuto, že odvádí pozornost od podstatného nebo že zamlčuje klíčové informace, čtenář tím spíš nepozná. Kombinací finanční síly a vlastní produkce tak dokážou firmy mediální obraz zastínit či přemalovat snadněji a zručněji, než by to bylo možné bez efektivních nástrojů digitální doby.

Kromě toho jsou transakční modely koncentrovány v rukou stále menšího počtu obřích globálních hráčů, jako je *Google*, *Apple* nebo *Facebook*, kteří drží technologickou a distribuční infrastrukturu, vytvářejí na sobě závislost všech aktérů trhu, ale k distribuovanému obsahu žádný vztah nemají, dokud jim neohrožuje byznys. Pokud většina prostředků určených pro žurnalistiku odtéká mimo systém, pak se to na jejich možnostech, kvalitě a podobě musí projevit. Navíc takový systém vyžaduje množství, niko-

liv kvalitu, technologické firmy opět slouží primárně svému obchodnímu zájmu, tedy zájmu svých klientů, kteří skrze ně potřebují prodávat – a tato potřeba s kvalitou obsahu souvisí jen volně.

Přitom se paradoxně z druhé strany snížil práh vstupu do odvětví a produkovat obsah už může kdokoli, kdykoliv a kdekoli. Optimisti v tom vidí demokratizaci posilující osobní možnosti jednotlivců a pestrost hlasů. Pesimisti naopak poukazují na narušení potřebného přirozeného filtru umožňující smysluplnou orientaci ve skokově rostoucím množství informací a na mizení s tím souvisejících mediálních etických pravidel. Dnes je možné publikovat cokoliv bez ověřování, bez ohledů a bez garance. Mají pravdu obě strany, nepochybně však kvantita bezcenného obsahu přebíjí kvalitu náročného, drahého a unikátního, na níž se však těžko vydělává. V historii lidstva podobné narušení paradigmatu nenastává poprvé – například při nástupu knihtisku došlo k prudkému rozmachu produkce mimo kontrolu dosavadních držitelů a distributorů pravdy se schopností psát a opisovat kanonické texty. Kdo ví, kam by to bez tohoto vynálezu renesance nebo reformace dotáhla, ovšem platila za to extrémním rozrušením starých jistot.

K tomu připočteme fakt, že nízkého prahu k produkci a distribuci obsahu jako první využívají dezinformační kampaně. Produkují informační odpad propagandistického typu, záměrně zahlcují nesmyslnými variacemi reality, aby zatemnily fakta a mysl. Není pak žádný problém najít podporu pro jakékoliv tvrzení, k čemukoliv poskytnout „*alternativní fakta*“ – ať už se jedná o pád Dvojčat, smrt Marilyn Monroe, následky očkování, globální oteplování, židozедnářské spiknutí nebo zvěrstva uprchlíků. Práce při vyvracení hoaxů, konspiračních teorií, manipulací a lží na takový příval nemůže stačit a člověk, který se tématem nezabývá systematicky, jen těžko sám od sebe „*selským rozumem*“ rozliší dobře zpracovaný podvrh od reality.

Oběťmi podobných klamů, podvodů, ale i jen prostých vtípů se bohužel stávají i samotní novináři, kteří pod tlakem rychlosti vydání nemají čas informace ověřovat, dohledávat zdroje a zkoumat jejich věrohodnost. V důsledku podobných chyb a selhání pak sami ztrácejí důvěru, ačkoliv někdy nezaslouženě. Bohužel se však v myslích příjemců zpráv kvůli tomu hloupě stírá rozdíl mezi chybujícími novináři a systematicky manipulujícími subjekty.

A tak sevřené ze všech stran škrťí mediální domy provoz a spirála financí, zásahu, vlivu a kvality se roztáčí v obrovské rychlosti a do nových hloubek. Slabí nevydrží, nechávají se pohlcovat velkými a mediální moc se koncentruje v rukou malých jednotek velkých vlastnických skupin s mnoha provázanými zájmy, které jsou často ve střetu či v naprostém protikladu k imperativům nezávislé žurnalistiky.

Stojíme stále ještě na počátku přerodu komunikačního modelu celé společnosti. Zatím došlo k jeho uživatelskému roztržštění – rozpadl se generačně, uživatelsky, distribučně, byznysově i obsahově, i když vlastnicky se většina trhu dostává do područí několika málo skupin či osob. Na takovou situaci se jen těžko se hledají protilátky, proto se tak slabě brání, proto nedostatečně plní svou informační a kontrolní funkci, proto je také snadno ovládnutelný mediálními parazity typu Trumpa, Zemana či Babiše.

Ti sázejí na permanentní mediální šokovou terapii, kterou zdánlivě nelze přehlédnout či přejít mlčením, z novinářů činí rukojmí povinnosti přinášet informace a zároveň jim poskytují pouze skandální potravu přitahující pozornost a zároveň pozornost odvádějící od skutečných skutků, činů, faktů a souvislostí. Jen málokteré médium dokáže v pění dní nepodlehnout neustálému referování o postojích, komentářích, reakcích a reakcích na reakce na úkor analytické a investigativní práce. Zvláště těžké to je v případech, když má zpětná vazba mířit na vlastníka. Propast mezi realitou a zobrazovanou realitou se zvětšuje víc a víc.

Vyhlídky nejsou nejoptimističtější, ovšem do očí bijící populistický extrém překračující všechny hranice možného přece jenom začíná vyvolávat protireakci. V reakci na vítězství Donalda Trumpa a jeho skandály včetně obviňování tradičních médií z *fake news* začaly ve Spojených státech růst počty předplatného důvěryhodných informačních zdrojů. Zdroje skutečných fake news jsou také více na očích, část společnosti už s jejich vlivem počítá a připravuje se na obranu. Média samotná objevují cesty, jak ve zpravodajství nebýt pouhými přenašeči cizích sdělení, jimiž se postupně stávala z části z alibistických důvodů, zčásti kvůli své vlastní neschopnosti.

Dokonce i *Google* a *Facebook* pod veřejným tlakem začínají deklarovat snahu o úpravy systémů, aby upřednostňovaly kredibilní informační obsah před vymyšleným. Podobné úvahy jsou paralelně doprovázeny debatami o tom, co je přirozená potřeba ochrany společnosti a co nepřiměřené zásahy do svobody slova, pokud by se potřeby obrany státu promítly

do zákonných omezení distribuovat určité typy obsahu. Podobných otázek přibývá. Jsou logickým, byť neblahým důsledkem toho, že šokovaná společnost tváří v tvář destabilizaci působí, jako by si se svými extrémami v rozjitřené době nebyla schopna pomoci autokorekčními mechanismy přirozeně sama, bez zásahu represivní moci. Debaty před nalezením nové rovnováhy proto budou ještě velice bouřlivé a napínavé.

Co si s tím vším počít, právě teď, v České republice roku 2017? Před posledními parlamentními volbami jsem v létě 2013 na konci *Českého nesvědění* psal následující řádky:

„Současná ekonomická, ale hlavně společenská krize je katalyzátorem hlubších změn, které mohou vyústit buď ve velkou tragédii, nebo v nastolení obrozených pravidel hry. Je možná malá šance, aby na světě vyhrálo to lepší v nás, ale možná je větší než v celém 20. století. Pokud se to podaří, pak má i česká duše šanci akceptovat svou minulost, své komplexy a svou dřívější malost. Pak má šanci konečně stát rovně a se vztyčenou hlavou na vlastních nohou a bez obcházení pravidel ukázat, co všechno v ní je.“

Jsme o čtyři roky starší a zatím se nezdá, že bychom zmíněnou šanci popadli za pačesy. Právě naopak, před dalšími parlamentními volbami stojíme na prahu nové normalizace uprostřed ještě rozkolísanějšího světa, který jen těžko hledá směr a v němž my sami hledáme směr ještě hůř. Jsme stále většinou vystrašení z přeludů a neexistujících monster, a přitom nejsme schopni dostatečně detekovat ta skutečná a čelit jim. Víme, jak všichni všechno dělají špatně, ale nenabízíme proti tomu vůbec nic svého.

Nikoliv náhodou většina našich lídrů získávala podporu na budování strachu, vymezování se proti něčemu, nikoliv hledáním energie pro něco, natož pro něco společné. Jako nejlepší mobilizace fungovala polarizace společnosti, nasměrování negativní energie proti čemukoliv, co právě šlo kolem – proti poplatkům v nemocnici, záboru Sudet, komunistům, proti levicovým řeckým scénářům, proti pravicové zhoubě, proti církevním restitucím, proti nepřizpůsobivým, Romům, bezdomovcům, bohatým, podnikatelům, živnostníkům, hospodským, feministkám, genderterroristům, ekoteroristům, pravdoláskařům, pražskokavárníkům, sluníčkářům a bůhví jakým istům, které tak okázale dehonestoval Václav Klaus následovaný zbytkem politického osazenstva. Třídní nenávist využívali jako sebepotvrzovací mechanismus dodávající identitu a sílu, jako alibi k odvrácení

pozornosti od vlastní odpovědnosti. Demonstrativně vším pohrdali a zvráceně pěstovali hrdé ostrovy negativní deviace zaštiťující se moudrými davy v duchu národního socialismu.

Nemůže proto překvapit, že nad námi všemi převládá nevíra, nedůvěra, podezírání, faleš a předstírání. Krok za krokem jsme se od sametového okouzlení propadali do zklamání, skepse a frustrace z veřejného směřování, nechali jsme v sobě vypěstovat pocit nebezpečného a nespravedlivého světa, který se o nás nestará a otáčí se k nám zády, který je nám povinován pozorností a dotacemi, aniž by nás napadlo mu cokoliv vracet. Vůbec nám přitom nedochází, že podstata problému je jinde. Že my, ve smyslu „*naše společné*“, jsme ten problém.

Největší zátěží téhle země se stal naprostý rozklad společně sdílených hodnot. Český veřejný prostor duní kakofonií, předvádí se jako absentující společenství, jako neutříděná hromada polarizovaných skupin, buněk a jednotlivců s ostny naježenými na všechny strany. Jsme prožraní nedůvěrou ke všemu kolem, stále více se uzavíráme do sebe, zpochybňujeme psaná i nepsaná pravidla, pohrdáme institucemi.

Jsme soustředění pouze na sebe sama a svůj prospěch. Zvládneme zdatně zvelebit svůj dům, svůj hrad i s přilehlým trávníkem, dokážeme dosáhnout soukromých úspěchů a nasbírat skvělé zážitky nejen při zapalování ohňů v bazénku nad skvělým moravským vínem. Země ve srovnání s koncem socialismu doopravdy na pohled leckde vypadá jako zemský ráj – opravená, klidná, bezpečná, spokojená.

Ovšem jakmile přijde na to skutečně společné, sdílené, naše, končí to maximálně u nezrale dementního pubertálního vykřikování, kdy celoživotní ateisti volají po obraně národních křesťanských hodnot, k čemuž jako důkaz místo slibů konzumují vepřové s europivem. A za konstantního nadávání na „*ty nahoře*“ dáváme demonstrativně ruce pryč od čehokoliv, co by vyžadovalo skutečnou péči o věci veřejné. Naopak veřejný prostor vnímáme pouze jako fanouškovskou arénu, v níž to mají naši favoriti nandat těm ostatním. A naši vlastní odpovědnost v rostoucím pobouření a hněvu přesouváme na bedra čím dál razantněji deklamujících politiků. Logickým vyústěním těchto emocí se stala dvojice nejdestruktivnějších politiků polis-topadové éry, kteří dnes stojí na vrcholu pyramidy moci.

Mladým národům, a Češi v jednom státě bez všech ostatních národností jsou velice mladý politický národ, obvykle k nalezení konstruktivní cesty k dospělosti, k důvěře v instituce, k vyladěným, transparentním pravidlům a vyjasněnému směřování pomůže stručně řečeno čas. Čas dost dlouhý na to, aby se naučili žít na vlastních nohou, ve svobodě a odpovědnosti. Čas, aby si ověřili, kudy cesta nevede. Čas, aby poznali, že je nezachráněn rodiče ani nový spasitel. Kromě času je však ještě potřeba soustředěné úsilí, vytrvalost a vědomí, že osobní a soukromé nemůže fungovat bez společného.

Náš společný problém představuje, že jsme nikdy v minulosti ten potřebný čas k dispozici neměli – nemohli jsme se protřpět oním mojžíšovským čtyřicetiletým očišťováním z nánosů minulosti během putování pouští, vždycky přišel příliš brzy fatální úder – Mnichov 1938, Únor 1948 nebo Srpen 1968 a my ztratili kus sebe, symbolicky i doslova. A tak i dnes dřívější viníci určují směr, potácíme se mezi obhajobou starého a pochybováním o novém, ve vzduchoprázdnu neřízeného, nepromyšleného a často i nechtěného přerodu.

Ale ještě pořád máme šanci na konci přerodu stát se vztyčenou hlavou. Ovšem nespasí nás ani dálnice, dálnice, dálnice, ani digitalizace státní správy, ani úpravy daňového systému a kontrolní hlášení, ani žádné řešení postavené čistě na pragmatickém materiálním zlepšení životní úrovně. Šmejd a blbec v lepším oblečení, s lepším jídlem, lepším autem a lepším bydlením zůstane pořád jenom obyčejným šmejdem nebo blbcem.

Když se podíváme zpátky, najdeme mnoho důkazů toho, že žádná skutečná změna k lepšímu se nikdy nemohla podařit bez aspoň malé špetky ideálů. A jsem přesvědčen, že ani ti největší pragmatičtí v roce 1989 necinkali klíči jen kvůli naději na lepší materiální zajištění. Jsem přesvědčen, že byli vystrašení, dojatí, zaskočení, pochybovační, ale přesto uhranuti kouzlem chvíle, která opravdu dokázala vyvolat iluzi víry v to legrační, marketingové a omšelé a zprofanované heslo, že pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisť. A že byli připraveni mnohému uvěřit a mnohé obětovat.

Ani dnes nestačí cinkat klíči jen za materiální zlepšení, nemůžeme volit jen podle toho, kdo nám kolik slíbí vrátit z našich daní, ani výměnou za to, že se necháme řídit. Bez vědomí nutnosti svobody, občanských práv, respektu k právu, transparentnosti státní správy, důvěry v instituce a osobní

angažovanosti ve veřejném prostoru nemáme šanci zabránit nástupu autokratického režimu ovládaného z jednoho centra.

Zásadní otázkou podmiňující vše ostatní zůstává, zda rozhodující skupina voličů pochopí, že nelze budovat lepší příští kompletním bořením stávajícího. Že jediné respekt k dlouhodobým demokratickým principům při všech jejich nedokonalostech je absolutním základem. Musíme si uvědomit, že existuje zásadní hrozba připravená demokratický řád zničit, pokud k tomu dostane sebemenší příležitost, protože nic jiného není v jejím nejlepším osobním zájmu.

Můžete stokrát říkat, že něco takového není možné. Jedním z nejvíce se opakujících principů dějin je fatální rozdíl mezi fantazií průměrného člověka uvažujícího v intencích poznané reality a fantazií autokrata, která touží po moci a nemá žádné hranice. Bohužel, slušnost a naivita v začátku vždycky prohrává, na fantazii zlého nestačí. A hraje se jen o to, jestli se jí podaří probudit včas, aby se s tím ještě dalo něco dělat a běh událostí zvrátit.

Řada lidí si opravdu vážnost situace ani trochu neuvědomuje, ani si ji nedovede představit, ale ani to není omluva pro to, jak špatná čidla má velká část populace a nevidí ani to, co je do očí bijící. Ale zrovna již zmiňované Polsko, o kterém tu víme žalostně málo, slouží jako více než výmluvné varování. Jeden člověk posedlý osobní pomstou rozvrátil během děsivě krátké chvíle celou republiku a z perspektivní nové mocnosti celé Evropy vytváří neuralgický bod plný paranoie uzavřený do sebe sama a bojující proti všem, hladově toužící zlikvidovat jakýkoliv projev nesouhlasu a odporu.

Nás čeká totéž, pokud uvěříme, že to s námi myslí upřímně jeden bytostný solitér podřizující vše, co mu přijde do cesty, pouze a jen vlastní vůli a vlastnímu zájmu. Už dnes ovládá potravní řetězce mnoha druhů podnikání, za nimiž zůstávají podezřelé transakce všeho druhu. Přitom vlastní klíčová média, jeho podnikání se neobejde bez miliardových státních dotací, dohlíží dokonce na klíčové kontrolní prvky státu, je navázaný na další mediální, podnikatelské i politické hráče, krok za krokem podvazuje celý stát, a ještě hrdě deklaruje, že svého střetu zájmu nezneužívá a dělá to pro lidi.

Někteří absurditu situace viděli včas, jiní zjišťují až teď tváří v tvář novým a novým zprávám o jeho podivných byznysových i politických praktikách, že reklamní slogan o tom, jak jsme schopný národ, jen nás řídí

nemehla, jak bude líp, aby se za nás děti nestyděly, a že to prostě stačí udělat, je jen marketingová prázdnota produktu, který po rozbalení smrdí ještě víc než ty tradiční. Že je vyroben z ošizených surovin, náhražek a zdání, podle receptů minulé doby, kdy zemi vládla StB a princip jedné strany ovládající stát jako firmu založenou na strachu, nožích na krku a vydírání. Ne, neměli jsme čas očistit se od násosu několika desetiletí zbabělosti, strachu a ponížení, proponenti minulého režimu dál mají zásadní podíl na podobě celé naší země, struktury vyrostlé na hlasitém boji proti korupci vykazují nakonec nejdeformovanější znaky.

Na naší situaci je vůbec nejsmutnější ten tragický nedostatek dostatečně přesvědčivých alternativ a nedostatek soustavně projevované občanské poptávky po nepopulistických, věcných, konsenzuálních řešeních přesahujících limity volebních období. Když neexistuje nabídka ideově a hodnotově ukotvených přístupů, nelze se divit, že uvolněné místo objeví amorfní populismus mečiarovského typu, který se nejsnáze přizpůsobuje nádobám momentálních nálad, přejímá vnější znaky poptávaných řešení jako mimikry zastírající skutečný cíl – převzetí absolutní moci. A uhranuti bezostyšností a deklarovanou akceschopností, připravují se lídři ostatních politických stran na to, jak budou moci sami sloužit, jakmile přijde pravá chvíle, výměnou za dočasný příslib drobků ze stolu. Někteří si namlouvají, že budou autokrata kultivovat, jiní svůj pragmatismus, oportunistus a cynismus maskovat ani nepotřebují.

Přesto by bylo nejhlopější rezignovat. Protože ještě stále můžeme vybírat mezi těmi, kteří nechtějí rozvrátit demokratický řád, a těmi, kterým o nic jiného nejde. Ještě stále můžeme dávat najevo svou poptávku po uvěřitelné, autentické alternativě založené na důvěře v základní hodnoty spojené s civilizačním prostorem, do kterého chceme a potřebujeme patřit. Zachránit nás opravdu může jen občanská angažovanost. A není kvůli tomu nutné hned vstupovat do politiky, stačí se systematicky zajímat o to, co se tady děje, s jakými kartami kdo hraje, a vidět, kdo je má nejvíc falešné. Nevěřit pozlátku a dohledávat fakta, neskákat na lep populismu a efektním marketingovým trikům. Pomáhat osvětou, osobní účastí ve společných projektech, podpisem na podporu kandidátů, kontrolou místního dění. Když se my sami budeme zajímat a zasazovat o veřejný prostor, nebude ho moci obsadit ten, kdo nás chce řídit, ovládat a rozhodovat o našich osudech. Ten, kdo nebere politiku jako službu, ale jako potvrzení vlastní moci.

Zkuste si v duchu zacinkat klíči a říct sami sobě, co je pro vás to opravdu nejdůležitější. A řekněte si, jestli jste za jakékoliv slibované hmotné zlepšení připraveni držet hubu a krok. Jestli svůj osud a osud téhle země chcete nechat na těch ostatních, na „*těch nahore*“ a na holdingu, nebo si odpovědnost za vlastní život nenecháte vzít. Jestli je pro vás svoboda jen předludem, nebo základní životní potřebou, bez níž se neobejdete. Ve volbách 2017 bude tohle všechno v sázce.

Hledání smyslu

Litanie o jistotě, že něco má smysl

28. března 2016

V Česku žije mraky skvělejších lidí. Jsou šikovný, pozitivní, mají rádi život, tvrdě pracují, tvoří, dávají radost, pomáhají. Umějí sami sebe i tuhle zemi posunout k lepšímu. Tak proč se tahle společnost tak zesírá?

Vemte si, že tahle země vypadala před dvaceti pěti lety jako zmuchlaný posmrkaný kapesník nechaný v kapse zatuchlýho kabátu zapomenutýho ve skříni na opuštěný půdě. A dneska? Navzdory všemu pověstnému kradení, šmelení a vohejbání vypadá spousta míst k nerozeznání od toho, co je na západ od nás a co nebylo odkázaný na čtyřicet let hnití.

Když jsem byl poprvé v životě o něco dál na západ z Prahy někdy v devadesátém čtvrtém, byl jsem ohromený z těch svítících obchodů pro mě neznámých, a přitom světových značek. Dneska tím chodím denně do práce a absolutně mě to nedojímá. A jsem za to vděčnější, protože banality nemají dojímat. Obchod je obchod, ne svatostánek k němuž úžas.

Ve Francii jsem vždycky trávil hodiny v obřích knihkupectvích uhranutej nekonečným množstvím nádhernejch knih a steskem, že u nás žádný takovej barák nestojí. Kolik věcí se za tu dobu stihlo dopřeložit a dovydat! A stejný baráky tady dneska stojí taky a chybí už jenom čas na čtení.

Ještě pozdějc, při návštěvě Vídně, jsem si stejskal, že v Praze není kde narazit na normální kavárnu se slušným kafem. Dneska abyste se báli, že vám barista vynadá za to, že nepoznáte arabiku od robusty. Až tak daleko to došlo. Spousta hospod vařit neumí, ale čím dál víc jo a víc než slušně a některý už mají i mišelinky. A není to jen v Praze, Pohlreichův příznak dorazil i třeba do jizerských vsí, kde vám beze všeho naservírujou parádního stejka z místní krávy. A jsou tu dětský koutky a komunitní centra a kurzy všeho možnýho a naučit se můžete, co chcete. Sice to chce čas, ale postupně zvládneme dotáhnout úplně všechno.

Lidi tu dokážou neskutečně progresivní věci a dokážou s tím prorazit i do světa – nanotechnologie, léky proti rakovině, 3D tiskárny, antiviry, e-commerce projekty, všechno jsou to světový záležitosti, dokonce i vyhledávač dokážeme udělat takovej, že tady vydrží globální soutěž. Škodovka

není jen německý auto, dokážeme vyvážet pivo i luxusní lustry. Poměr špičkových sportovců je v týhle zemi v přepočtu na obyvatele určitě nadprůměrnější, muzikanti s klasickou hudbou jsou světová extratřída, designéři dělají neskutečné zázraky a český dobrovolníci patří mezi ty nejobětavější vůbec, Člověk v tísní i česká větev Lékařů bez hranic mají obrovský renomé a výsledky.

Jenže místo abysme na všech těchle skvělejších lidech a věcech stavěli, tak se tahle společnost svíjí v děsivejších křečích. Místo toho, abysme ukazovali na všechny strany i sami sobě, co všechno dokážeme, abysme nosili na rukou ty, co něco dovedou, co něco dávají ostatním, co ukazují úspěšné recepty na malý i velký zlepšení, hledáme tady podělané články, co neexistují, majitele nějakýho hnízda, co taky neexistují, chráníme hranice proti uprchlíkům, který u nás taky neexistují, a jsme nucený věnovat pozornost neumětelům, který jsme si zvolili a který bohužel existují a který místo, aby dávali prostor lidem, co něco umějí, co něco dokázali, zasírají veřejný prostor svejma od reality odtrženejma hrátkama, poštvávají jedny proti druhým, nutějí nám nepřátele na všechny strany, rozdělují, aby mohli pánovat. Křičí na všechny strany, co ne, co vůbec ne a co v žádným případě, poskytují vyjádření, stanoviska, komentují, předpokládají, analyzují, zpracovávají, zesměšňují se navzájem, drbou a hledají slabiny, ale aby věděli, co udělat pozitivního, to ani náhodou.

Naopak, svojí sílu staví na tom, že nás utvrzují, jaký jsme lůzři a ubožáci, který sami nikdy nic nedokážou a neustojí, který se o sebe nedokážou postarat, nad kterým musí být nonstop dohled a silná ruka. Hřímají, že se nemáme o nic snažit, děsí nás velkým neznámým světem, abychom se vystrašení odevzdali do jejich moci a kráčeli za nimi po cestě odevzdání a rezignace na hrdost, odhodlání a naději. Ze spojenců vytvářejí nepřátele, sejou nedůvěru ke všemu jinému, pohrdají vzděláním, vysmívají se intelektu, zavírají okenice a říkají, že vlastní smrad je stokrát lepší než čerstvej vzduch inspirace, otevřenosti a dobrodružství. Vědí, že jinde by si o ně samotné neotřeli nohy, a tak všem namlouvají, jak je svět na houby, že všichni všechno dělají špatně, a že my přece nejlíp víme, jak to všechno je, že umíme na všechny vyžrát a že nejlíp je přece doma, kde se dá vládnout nepoučeným, neinformovaným a nesebevědomým ubožákům, na který z vysoka serou.

A my jim na to idiotsky skáčem, věříme na bullshity a zázraky na počkání, necháme si narvat do hlavy kdejakou blbost, místo abysme běželi za budoucností, chytali nápady a investovali do informací, vzdělání a mezinárodního rozhledu. Ani vyznavače zločineckých režimů neumíme vykázat ze slušný společnosti a nevdá nám klesnout až tak hluboko, abysme s vážnou tváří dokázali tvrdit, že v totalitě bylo líp. A jsme připraveni kdykoliv zas držet hubu a krok, když nám dovolej smát se blbejm vtípům zesměšňujícím toho, koho nám určili nenávidět, aspoň když k tomu zase nonstop hraje náš starej dobrej Michal David.

Troglodyti se promenujou po médiích jako největší vlastenci a volaj po politický nekorektnosti a po zavření hranic, místo abysme je trumfli sebevědomím, hrdostí a schopnostmi. Vypitá lůza si při vědomí beztrpnosti privatizuje hrady a lány, zvrací na všechny hodnoty, zpochybňuje pravidla a instituce, hledá po světě všemožný nedemokratický otvory, do kterých by mohla nadšeně vlézt, výměnou za trochu přízně, který se jí na západě nedostává. Protože tím směrem umí jen chytračit, špekulovat, šulit dotace, žádat, vydírat, podrážet nohy a brát zpátečku, a taky nadávat, vymlouvat se, svádět na ně vlastní hříchy a povyšovat se a dělat, že s tím vším nemá nic společnýho.

Nikdo nám není dost dobrej a největší radost máme, když na každým najdeme něco špatnýho. Jenže pak nedokážeme rozeznat skutečnýho hajzla od těch, co jen nejsou dokonalý. Chcem všechno, a když to nedostanem, není nám dost dobrý nic. To, že i v demokracii jsou posraný životy, v žádnym případě neznamená, že jich totalita neprodukovala víc. A že jich zase víc nevyprodukuje, když jí k tomu dáme šanci.

Možná si můžeme namlouvat, že očista trvá čtyřicet let, možná si můžeme namlouvat, že ještě není dost těch, co zajistili existenci svý rodině, aby teď začali cílevědomě pracovat na změně nálady celý společnosti, možná jsme za ty roky degenerace veřejnýho prostoru ztratili víru v to, že se dá něco změnit, a hlavně trpělivost o to pořád dokola namáhavě usilovat, možná jsme otrávený a znechucený tak, že se utíkáme do svýho soukromýho světa, který má mít co nejmíň společnýho s tím společným – stejně jako jsme to dělali za totality.

Jenže přesně takhle si o tu totalitu řeknem. Všechny totality vyhrály hlavně proto, že většina tak dlouho dělala, že se jí to netýká, až bylo pozdě. Ale dneska ještě není totalita a ještě si nemusíme nechat vládnout roz-

loženejma troskama a všehoschopnejma sociopatama, který nás jsou připravený prodat. Ještě se nemusíme chovat jako bezmocný otroci, ještě si nemusíme nechat všechno líbit. Ještě to nemusíme všechno nechat na těch, který naše osudy chtějí vyřešit za nás a jsou v tom ochotný jít přes mrtvolu.

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

V nezdravý společnosti propukaj nemoci, se kterejma by si odolnej organismus poradil levou zadní. Jenže my na to nejsme trénovaný, takže není divu, že po moci si troufá sáhnout pořád víc a víc těch, který chtěj nahánět strach a není divu, že si dovolí víc než kdy před tím. Složitý řešení nikdo neprosazuje ani nepoptává, jednoduchý nezafungovaly, a tak netrpěliví a zklamaný lidi už nemaj zábrany uvažovat o těch ještě jednodušších s kalašnikovem a šibenicema. Jenže na to dojedem. A veřejnej svět nás dohoní, i když se budeme dívat jinam. A pak už bude pozdě na podivení, že ale tohle jsme přece nechtěli...

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Na světě nejsou hodný lidi a zlý lidi. Na světě jsou chybuující lidi a zlý lidi. Musíme se naučit rozpoznávat tenhle rozdíl a dávat šanci těm s chybama, i když ty zlý dokážou líp předstírat, že žádný nemaj. Ty zlý je nakonec zdánlivě přestanou mít jenom proto, že začnou umlčovat a zavírat kritiky, co na ně poukazujou. Výhodou těch chybuících je, že je můžou zase vystřídat jiní, co udělaj jiný chyby. Právo na omyl je pořád životu bezpečnější než zákaz pochyb a nesouhlasu. Přestaňme být jako rukojmí se stockholmským syndromem, věčně toužící po bezpečí v náručí únosců. Jasně, velká část populace zažila svý nejlepší léta v tý nejhorší době a od tý dnešní toho moc nečeká a možná už ani moc nedostane. Ale pokud nevěří na nic dobrýho pro sebe, měla by dát šanci na něco jinýho aspoň svejm dětem. Aby se ve světě neztratily, aby v sobě neztratily chuť objevovat to lepší a směřovat k tomu, aby mohly bejt rovnocenný partáci Němcům, Amíkům, Indům, Australanům i Číňanům.

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Proto chci, abysme začali do veřejného prostoru hledat osobnosti, který probudí v lidech naději, že něco má smysl. Chci osobnosti, který nebudou budovat svou image na dehonestaci, negativitě a nenávisti, ale na pokoře, odpovědnosti a službě. Chci osobnosti, který budou věřit lidem, dají jim svobodu a prostor, který budou usilovat o to, aby jim usnadnily život. Chci osobnosti, který budou vyzdvihovat úsilí, touhu a každodenní práci. Chci osobnosti, který budou podporovat kuráž a podnikavost a sebevědomí schopný prosadit se kdekoliv na světě. Chci osobnosti, který nevyřeší všechny starosti lidí týhle země, ale poskytnou jim pomoc, toleranci, účast a soucit. Chci osobnosti, který v nás dokážou vytvořit pocit společného. Chci osobnosti, který nebudou potřebovat marketingové specialisty k tomu, aby věděly, co si mají myslet.

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Ať mi nikdo neříká, že v týhle zemi nejsou a že nad nimi musí vyhřávat šmíra, parazitace, přízdisráčství, tupost, zápecnictví a agrese. Chci pořád věřit, že existuje hodně důvodů, proč v týhle zemi má smysl žít, a chci věřit, že když se nepodělá úplně celej svět, že má tahle země před sebou slušnou budoucnost. Chci pořád věřit, že většina lidí se tady nechce utápět v nenávisti, násilí, závisti a strachu. A že jen potřebují o trochu víc naděje, pozornosti a důvěry. A pak to zvládnou sami.

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Dám ruku za to, že v tomhle nejsem sám a že by spousta lidí byla ochotná dát šanci politikům, ze kterejch by něco takovýho bylo přirozeně cejtit a který by tu rukavici chtěli zvednout. Možná se toho bojeje, možná si myslej, že v týhle hysterický atmosféře je to příliš riskantní podnik. Možná bychom jim měli dát víc najevo, že má smysl na to vsadit. Když se nám už

po ulicích začíná promenovat dav hladovej po násilí, není na co čekat. Měli bysme sami sobě dokázat, že ještě není pozdě.

„Naděje není přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl – bez ohledu na to, jak to dopadne.“

Ve jménu ničeho

19. října 2016

Gradující degenerace veřejného prostoru stále zřetelněji ukazuje, v čem naše neukotvená demokracie selhává nejvíce.

Nadáváme na politiky, podnikatelé mají punc zlodějů, nevyhovují nám pomalé soudy, stěžujeme si na absentující dálnice a tak dále a tak podobně. Nové impulsy ve veřejném prostoru jako třeba aktivity Martina Jaroše s jeho hnutím *Ne* nebo *Nevím* samozřejmě snadno odhalí slabá místa naší samosprávy a přinášejí dost konkrétních receptů na zlepšení v čele s digitalizací státu. Jenže i u nich postrádám to, co chybí u starých politických gard a co je podle mě největší brzdou našeho dalšího společného směřování.

Když se podíváme na témata, která nejvíce zaměstnávají společenskou debatu, pak jsou to čistě ekonomické nebo praktické problémy. Srovnáváme, jestli před sametovou revolucí bylo líp, a samozřejmě chceme, aby zítra bylo líp než dneska. Materiálně. Poslední volby rozhodla touha, aby bylo líp. Ne, abychom se víc snažili. Aby prostě bylo. Aby se to nějak stalo. Aby se o to někdo postaral. Nejlépe nějaký alfa samec, který se postarat umí.

Ale co dál? Co až bude líp? A jak to poznáme? Bude náš život mít větší smysl? Jaký mu dáme? Jaký mu chceme dát? Snažíme se mu ho dát už dneska, nebo potřebujeme, aby nejdřív bylo líp? Takové úvahy nevidět. Politici s nimi nepřicházejí, ale nenastolují je příliš ani intelektuálové. A ani

voliči po nich nevolají – důležitější jsou přece dálnice, dálnice, dálnice! A tato absence smyslu, základních orientačních hodnot, nebo ještě spíše jejich absolutní relativizace a popření těmi, kdo by je měli reprezentovat, je tím, co stojí v základu rozkládajícího se společenství.

Pokud bychom měli vzít vážně Masarykovu tezi o tom, že se národy udržují na ideálech, na kterých byly založeny, pak bychom u zrodu moderní České republiky takový ideál těžko hledali. Dříve ho suplovala touha začlenit se do západních struktur, takže na tuhle dřevň nebylo dost vidět, ale v rozkolísané době se odhaluje stále víc. Co jsme zač a co chceme? Existuje na to vůbec odpověď?

Myslím, že není troufalé tvrdit, že jde jen o pokračování totalitní normalizace (zatím ještě) demokratickými prostředky. A ne náhodou se právě tohle slovo, normalizace, začíná v poslední době objevovat stále častěji. Máme ji zarytou pod kůží víc, než bychom si dokázali přiznat.

Normalizaci si pamatuji tak, jak mi ji připomněl film *Pouta*, na který jsem před lety psal recenzi: „*nikoliv primárně útlak a strach, ačkoliv ten je asi prazákladem a první podmínkou, ale především to nepochopitelné bezčasí, nesmyslnost, narušení důvodů existence, kde i přežívání je téměř vznesené slovo. Mrtvolný stav, který je tu na věčné časy, ze kterého ten, kdo ho programově nezneužíval, utíkal do svých vlastních světů chatové rekreace, nekonečných kávových přestávek v kanceláři, opileckých večírků, malých či větších jánabrá-chismů, které byly samozřejmostí, drobných, rádoby statečných ochcávání systémů v podobě promarodění prvomájových průvodů a hrdinského šepotavého po-mlouvání stranických a podnikových kádrů za pečlivě zavřenými dveřmi. Latentní strach sice všude, ta neuchopitelná nervozita, ono „neříkej to před ostatními“, ale mnohem silněji mi z té doby zůstává ta podivná, pokroucená zastavenost času, nesměřování do nikam přebíjené vyhlásováním pětiletok a překračování plánů, které stejně nikdo nebral vážně. Zohavenost hodnot a zhovadilost pravidel, kterým se většina dokázala relativně snadno přizpůsobit, a ze kterých utíkala do svých nenápadně přiohnutých mikrosvětů.“*

Naše klec se po listopadu 1989 zvedla, ale my se pořád chováme, jako by kolem nás dál existovala. Víme, co by nám zjednodušilo tohle přežívání, umíme hledat cestičky, abychom se vyhnuli zbytečným komplikacím nebo líp zahnali nudu, ale jinak je všechno jedno. O veřejný a společný prostor většina populace nemá zájem, očekává, že se všechno vyřeší samo,

že to někdo zařídí, že jídlo bude v misce druhý den na stejném místě a ve stejný čas, jako bylo dosud. A když ho bude víc, bude líp.

Politici se tomuhle očekávání snadno přizpůsobili. Nechceme po nich odvahu ani směřování k pravdě. Vysmíváme se ideálům, potichu obdivujeme aroganci a vychytralost, nevdá nám obcházení pravidel, pokud to něco vynesou. Není divu, že nemáme naději. Protože ta vychází z hodnot a ideálů, za kterými lze směřovat, ve jménu kterých lze napřít své úsilí. Jenže hodnoty jsou v české politice sprosté slovo a nebo prázdné, tisíckrát popřené klíšé.

A tak ani politici nejsou odvážní, neříkají nám něco, co by se nám nemuselo líbit, zaštiťují se našimi strachy a schovávají se za naši nejistotu. Přizpůsobují se snadno stejně jako většina z nás. Stavějí jednotlivé skupiny občanů proti sobě, aby tím mohli odvádět pozornost od vlastní neschopnosti. Neví, co je to integrita a nedokážou dlouhodobě zastávat žádné hodnoty.

A my? Mlčíme a smiřujeme se, pokud to vůbec někomu vadí. Děláme si z nich legraci, občas něco napíšeme na *Facebook*, ale vítr dokáže vát s větším výsledkem než naše úsilí o veřejnou změnu. Zrada hodnot není ukazatelem, který by ve veřejném životě zásadně rozhodoval. Zkažení jsou přece všichni, zapomeňte. Není divu, že žijeme v rozdělené společnosti, když nevíme, co by nás mělo spojovat.

Ryjeme držkou v zemi, aniž bychom museli. Přitom se ještě dá zvednout hlava a přihlásit se o slovo. Za rok ta šance může být mnohem menší, degenerace postupuje a chuť na převzetí absolutní moci ze strany těch, co na normalizaci dokázali vydělat a chtějí vydělat znovu, roste. A řešením není, aby ta klec spadla znovu, byť bude stokrát opentlená mašlemi z holdingu.

Musíme ukázat politikům, kterým ještě zbyla špetka ideálů a integrity, že stojíme o jejich odvahu za nimi stát a riskovat pro ně. Jinak budou ohýbat hřbet přesvědčení, že pro přežití jim nic jiného nezbyvá – protože stejně jako my nevěříme našim politikům, oni nevěří nám a naší odvaze a touze po vyšším smyslu. Nevyužíváme ani ty šance, které máme, ani svobodné volby, které jsme tak nadšeně vyvolávali na Václaváku, nám nestojí za to. Nemáme holé ruce, ale máme, co si zasloužíme.

Nechci, aby to tak zůstalo. Takže jakkoliv jsem na demonstrace nikdy nechodil, letos 17. listopadu nejspíš poprvé půjdu. Ne proto, že by

se tím obratem něco zásadního změnilo, ale aby bylo vidět víc lidí, kterým záleží na tom, v čem žijeme. Protože jak říká klasik, lepší než proklínat tmu, je zapálit aspoň jednu svíčku.

Mentální cvičení do složité doby

25. duben 2014

Zahajovací projev na Internet Advertising Conference 2014.

Jeden z bývalých zaměstnanců Facebooku a génius datové analýzy Jeffrey Hammerbacher prohlásil v parafrázi na slavnou báseň Allena Ginsberga: „*Nejlepší mozky naší generace si lámou hlavu, jak lidi přimět klikat na reklamy. A pak dodal: „That sucks.“*

Nemusí být nic špatného na tom lámat si hlavu, jak přimět lidi, aby klikali na reklamní bannery, svět to potřebuje stejně jako třeba skladníky ve šroubárně nebo finanční auditory. Ovšem záleží na kontextu, ve kterém se tak děje.

Dnešním kontextem je efektivita. A nejen v byznysu, v reklamě, ale v životě obecně. Jsou toho plné regály knih: čtyřhodinové tělo, getting things done, konec prokrastinace, time management, just do it. A hromada motivačních vět a mentálních cvičení, abychom ze sebe dostali maximum. Vždyť esence *Efektivní moudrosti 2.0* přikazuje: „*Žijte svůj život, jako by každý váš den byl ten poslední!*“

Vždy mi na tom hesle něco vadilo, i když na první dojem dává smysl. Ono totiž myslet tak, že máte před sebou poslední den života, může být docela zrádné. Pod tímhle tlakem může získat navrch krátkodobý pohled – hodit všechno za hlavu a využít poslední minuty takzvaně naplno, intenzivně. Jet nadoraz, hnát se za co nejvyšším skóre. Život jako počítačová hra, kde vyhraje ten, co natočí nejvíc bodů. A proč vlastně...

Myslím, že větší smysl dává jiné mentální cvičení. A jiná motivační věta.

„Přestavte si, že jste mrtví.“

Právě teď. Prostě mrtví. Tak mrtví, že mrtvější být nemůžete. Když se opravdu snažíte – a zkuste si to někdy doma, o samotě, po tmě, v tichu – dokáže to být silný, skutečně fyzický pocit. Nejste nic. Tahle konference se odehrává, ale vy tu nesedíte. Nejste ani v práci, ani doma, ani neležíte nemocní v posteli, nevíte, co právě dělají vaše děti, ani vaše manželka, ani vaši přátelé... Nejste, neexistujete.

Zato ostatní existují bez vás. Manželka si našla nového manžela, má s ním jedno dítě navíc, které se vám vůbec nepodobá. V sexu je váš náhradník lepší, než jste byl kdy vy. Syn se dostal na vysokou školu a začal kouřit trávu. Přátelé z fotbalového klubu vyhráli poslední zápas sezóny a bujaře zapíjejí. Všichni vědí, jak dopadla vaše oblíbená seriálová série.

Jen vy, vy u toho nejste, vy to nevíte. Nedáte si ráno hemenex, ani steak k obědu, ani panáka k večeři. Spadly z vás starosti s hypotékou, golfové hole rodina prodala, obleky věnovala charitě, pes pošel, s vaším bavorákem vyblikává pomalejší řidiče jiný kabrňák. Je z vás sypký prášek ve stísněné urně uprostřed kolumbária. Práší se na vás. Průvan, netopí se. A vám je to jedno.

Jste mrtví.

A teď se podívejte na svůj život. Chcete ho žít tak, jako by každý den byl váš poslední? Ve strachu, co všechno nestihnete? V honbě za tím, abyste ze světa, ze svého okolí, z věcí a lidí vytřískali co nejvíc? Žijete ho tak?

Většina z nás slouží efektivitě; denně si lámeme hlavu, jak lidi přimět klikat na reklamy. Ale jak to děláte? Hledáte krátkodobá nebo dlouhodobá řešení? Patříte k těm, kteří přemýšlejí, jak efektivně zmanipulovat zákazníka, jak na něj nasměrovat retargeting, jak ho vydražit v artíbičku, když se nechytнул na pípísi a když inzerent na sípítí už neslyší? Jak ho donutit utrácet za věci, bez kterých se dosud v klidu obešel? Jak vygenerovat o tisíc zbytečných page views navíc, jen aby se tam protočila irelevantní a zbytečná reklama? Jak oblnout klienta vyhajpovanými statistikami a koupeným trafikem, jak mu dát slevu po přirážce, jak před ním schovat agenturní bonus, jak naplánovat kampaň úplně špatným způsobem kvůli největší provizi? Jak ukrást cizí obsah, aby to nikdo nepoznal, jak se chlubit cizím přím

a sklídit zásluhy, jak vyšplhat po zádech jiného, jak mu podrazit nohy, jak ohnout hřbet, když potřebujete podlézt, jak držet basu, i když je plná špíny, jak ignorovat společné?

Před podobnými volbami někdy stál téměř každý z nás, naštěstí většinou nemívají důsledky fatálního charakteru. Rozhoduje se mezi nimi tím hůře, čím víc je hranice dobrého a zlého mlhavá, pohyblivá nebo nedůležitá. Ovšem podobné volby nabývají na naléhavosti spolu s tím, jak roste složitost doby, ve které žijeme. A zdá se, že současnost před nás bude klást zkoušky těžší, než jsme si možná kdy dovedli představit – ať už se jedná o nezávislost a relevanci mediálního trhu, o odolnost demokratického uspořádání naší země, nebo dokonce o udržitelnost míru v Evropě. Pak zřejmě i ti nejlhostejnější z nás už budou vědět, kde leží pravda, láska, lež či nenávist. Volit mezi nimi však může být o to složitější, protože na jedné misce vah už může být riziko vážných ztrát, pokud nebude příliš pozdě.

Představit si, že jste mrtví, ve složitých chvílích pomáhá. Je to nejlepší měřítko našich skutků. Můžeme být mrtví už zítra, ale rozhodující nebude poslední den života. Rozhodne součet všech dnů před tím. Součet, který si pro samou efektivní každodennost obvykle nedokážeme uvědomit.

Mediální trh se dnes v důsledku revoluce, kterou prochází, topí sám v sobě. Budoucnost je nejistá, atmosféra houstne. Představitelé médií si začínají jít po krku s nevybíravostí, jakou tak rádi vyčítají politické reprezentaci. Být šéfredaktorem mainstreamového média v některých případech už začíná vypadat na psychiatrickou diagnózu. Ve vzájemných urážkách se vyjevuje, že český mediální trh není malý jen svou velikostí, ale ještě víc malý svou malostí.

Nedosti na tom, v zájmu krátkodobého přežití se celý mediální trh postupně oportunisticky směřuje s posouváním etických hranic, s ohýbáním pravidel, s podpásovkami, podléhá síle moci nebo peněz, zvyká si. Co dříve nepřicházelo v úvahu, začíná být samozřejmost zpochybňovaná jen občasnými solitárními kritiky. Vyhrožování médiím z pozice politické moci. Propojování vlastnictví v rámci celého mediálního potravního řetězce od zadavatele, přes agenturního prostředníka až k samotnému médiu. Využívání přímého vlivu na obsah médií k prosazování vlastních mocenských zájmů. Netransparentnost vlastnických vztahů mediálních hráčů zatemňující jejich motivace, cíle a zájmy. Monopolizace trhu pod firemním heslem *don't be evil* s blahosklonnou nabídkou možnosti odpojit se. Ano, i v rámci